چێشتخانەیەکی نایاب

ئەمبارۆ داڤێلا
لە عەرەبییەوە: عیسا چیایی

ئەمبارۆ داڤێلا

..ئەم خانمە ساڵی (١٩٢٨) لەمەکسیک لەدایک بووە،لەیەک کاتدا شاعیر ونووسەری کورتەچیرۆکیشە، لەپەنجاکانی سەدەی پێشوودا، سێ کۆمەڵە شیعری بڵاوکردەوە و پێشوازیەکی گەرمیان لێکرا.

سەردەمی منداڵی ژیانی لەنێوان راهبەکان و ئەوانەدا بەسەربردووە کە لە کانە خەڵووزەکاندا کاریان کردووە، پێش تەمەنی دەساڵی و ئەو کاتەی کە قوتابی بووە دەستی بە شیعر نووسین کردووە .ئەو چیرۆکانەی کە لە پەنجاکانداو پاش گیرسانەوە و نیشتەجێبوونی لە مەکسیکۆسیتی نووسیونی، باس لەو ململانێیانە دەکات کەبەسەر ژیانی یەکێک لە خێزانەکاندا هاتووە، باس لەو کۆت و بەندانەش دەکات کە بەتەنها کار لە ژیانی ژن و پیاوەکان ناکات — هەروەکو بەڕوونی ئەوە لە چیرۆکی چێشتخانەیەکی نایابدا دەردەکەوێ، بەڵکو کار لە خەونەکانیان و لەو بوونەوەرانەش دەکات کە لە خەونەکانیاندایە. هەرسێ کۆمەڵە چیرۆکەکەی ئەو تایبەتمەندیانەیان بۆ خەیاڵی ئەدەبی مەکسیکی گواستۆتەوە، ئەو تایبەتمەندیانەی کە «کافکا» و «خۆلیۆ کۆرتاساری» پێ دەناسرێنەوە.

چێشتخانەیەکی نایاب...

.. کاتێ گوێم لەباران دەبێت ئەودەمانەی کە بە توندی پەنجەرەکەم دەکوتێ، دووبارە ئەو قیژانەی ئەوانم بیردەکەوێتەوە، ئەو قیژانەی وەک شوێن لێدان ئاسایی بە پێستمەوە دەنووسێن. تا مەنجەڵەکە گەرمتر دەبوو و ئاوەکە دەستی بەکوڵان دەکرد. چیتی دەنگەکانیان بەرزتر دەبووەوە، چاوە بچکۆلەکانیان دەبینم لەکاتی لێناندا وەک مورووی ڕەش لە گلێنەکانیاندا خێل دەبوون.

ئەوان، لە وەرزی باران بارین و لە باخچەی سەوزەمەنیەکاندا لەدایک بوون، لەنێوان گەڵای دارەکاندا خۆیان حەشارداوە. بەتووندی دەستیان بەقەدەکانەوە گرتووە، یان لەتوێی گژ و گیا تەڕەکاندا خۆیان شاردۆتەوە، لەوێشەوە بەتووندی و بەخێرایی ڕادەکێشرێن، تا بەنرخێکی باشیش بفرۆشرێن. هەمیشە سیانیان بە پێنج (سەنت)-ی ڕێک و کە زۆریش دەبن نرخی دەرزەنێکیان بە پانزە سەنت دەفرۆشرێن.

لەماڵەوە وا ڕاهاتبووین کە هەموو هەفتەیەک بایی دوو (بیزوو) بکڕین .ئەوەش بۆ ئامادەکردنی ژەمە سەرەکیەکەی ڕۆژانی یەک شەممە، هەندێ جاریش وەک زۆربەی جاری دی کە میوانمان دێت، لەوە زیاتر دەکڕین. خێزانەکەی ئێمەش ئەو ژەمەخواردنەی تەنیا بۆ میوانە زۆر تایبەت و خۆشەویستەکان لێدەنا، دایکم وا ڕاهاتبوو کاتێ کە دەیویست چێشتەکەی خۆی هەڵبنێ بەهەموو شانازیەکەوە دەیگوت..:

((لەم جێگایە زیاتر هیچ جێگایەکی تر نی یە، ئەم خواردنەی هێندە بەچاکی تیا لێبنرێ))

چێشتخانە تاریک و دڵتەنگەکە و ئەو مەنجەڵەشم لەبیرە کە تیا لێدەنران- مەنجەڵێک بوو چێشتلێنەرە فەرەنسیەکە دەیپاراست و پاکی دەکردەوە- هەروەها ئەو کەوچکە دارینەش کە لەبەر زۆر بەکارهێنانی ڕەش داگەڕابوو. چێشلێنەرەکەشم لەبیرە کە ژنێکی قەڵەو و دڵڕەق و بێ بەزەیی بوو، ئازارەکانیان ئەوی نەدەوروژاند. ئەو هاوارانەی دڵی هەرکەسێکی دەپچڕاند، هیچ کارێکی لەو نەدەکرد، وەکو هیچ شتێک ڕووی نەدابێ بەردەوام ئاگرەکەی خۆش دەکرد و فووی لە پشکۆکان دەکرد. من لە ژوورەکەی خۆمەوە کە کەوتبووە سەرویانەوە دەمتوانی گوێم لێیان بێ کاتێ دەقیژێنن . هەمیشە باران دەباری، قیژەکانیان تێکەڵ بە خرمە خرمی بارانەکە دەبوو. مەرگی ئەوان کاتێکی زۆر زۆری خایاند.

وام دەهاتە پێش چاو کە گیانەڵای ئەوان بۆ هەتا هەتایە بەردەوام دەبێ. لە ژوورەکەمدا دەمامەوە و سەرم لەژێر سەرینەکەمدا نوقوم کردبوو. بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا دەمتوانی گوێم لێیان بێ. هەرگیز نەمزانی ئایا هێشتا بە زیندوویی ماونەتەوە، یان دەنگەکانیان تەنیا لەناو سەر و لەناو گوێچکەی منداڵیەو لە ناوەوەو لە دەرەوەش لێدەدەن و هەلا هەلام دەکەن.

هەندێ جار دەمتوانی سەدان چاوی بچکۆڵە ببینم کە نووساون بە شوشەی ئەو پەنجەرانەوە کە نوقمی باراناون. سەدان چاوی ڕەشی درێژکۆلە، چاوانێک دەبریسکانەوە، بەفرمێسک تەڕبوون، بەپاڕانەوەوە داوای بەزەییان دەکرد، بەڵام لە ماڵی ئێمەدا بەزەیی نەبوو، لەپای دڕندەییمان سۆزی هیچ کەسێک نەدەوروژا. چاو و قیژەکانیان بەدووامەوە بوون، هەروەکو چۆن تا ئێستاش- بۆ هەر جێگایەک کە بۆی چووبێتم، هەر بەدووامەوەن.

چەندین جار منیان بۆ کڕینیان دەنارد و هەمیشە بەدەستی بەتاڵ دەگەڕامەوە. سوێندم بۆ دەخواردن کە بۆم نەدۆزراونەتەوە، ڕۆژێکیان لەوە کەوتنە گومانەوە و ئیتر منیان نەنارد و چێشلێنەرەکە لەباتی من دەڕۆشت و دەیهێنان، ئیتر منیش بە ڕقەوە چاوم تێدەبڕی هەروەکو چۆن مرۆڤ دەڕوانێتە جەلادێکی زۆر دڕندە، ئەویش هیچی بۆ نەدەمایەوە ئەوە نەبێت کە لوتە فسەکەی گرژ دەکردەوەو بە لەخۆبایی بوونێکەوە دەیفیشکاند.

ئامادەکردنیان کارێکی ئاڵۆز و کاتێکی زۆریشی دەبرد. لە سەرەتادا دەیانخستنە سنوقێکەوە گژوگیای تیا ڕاخرابوو، گیایەکی بۆنداری دەگمەنیان دەدانێ تا -هەروەکو دیار بوو بەخۆشیەکەوە- بیخۆن . ئەو گیایەش بۆ پاکبوونەوەیان بوو بە سکچوون. ڕۆژی یەکەمیان لەوێ دەبردەسەر، لە بەیانی ڕۆژی دوواتردا بەئاگاییەوە دەکوڵێنران تا ئازاریان پێنەگات، پاشان وشک دەکرانەوە و دەخرانە مەنجەڵێکەوە کە پڕبوو لە ئاوی سارد و بەهارات و ئەو گژوگیا بۆنخۆشانەی کە تامێکی تایبەتیان هەیە لەگەڵ ئاو و خوێ و سرکەدا، ئەوکاتەی ئاوەکە دەست بە کوڵان دەکات، ئەوان دەقیژێنن و دەست بە هاتو هاوارکردن دەکەن، هاتو هاوارێک لە هات و هاواری ئەو منداڵانە دەچێ کە تازە لەدایک دەبن، وەکو کۆمەڵە مشکێکی هاڕاو، وەکو شەمشەمە کوێرە، وەکو کۆمەڵە پشیلەیەک کە وەختە بخنکێن. وەکو ژنە هستیریەکان.

ئا لەو بۆنەیەدا -کە دواڕۆژی من بوو لە ماڵەکەدا- خوانێکی زۆر درێژ ..و پوخت ڕێک خرابوو ..

سەرچاوە:

گۆڤاری (الثقافة الأجنبية)ی عێراقی، ساڵی دووازدەیەم، ژمارە (١)ی (١٩٩٢) لاپەڕە (١١١-١١٠). وەرگێڕانی بۆ عەرەبی: ئەلیاس فەرکوح.